

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

ATA, Hälsingland, Hälsingtuna sn, Hälsingtuna kyrka

Almqvist, Lena. Arkitekt. Muntliga uppgifter, november 2006.

Berggren, Lennart. Byggkonsult. Muntliga uppgifter, juni 2006.

Länsmuseet Gävleborg, topografiskt arkiv

Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv

Riksantikvarieämbetet, Byggnadsregistret, Hälsingtuna kyrka

Swartling, Ingrid. *Hälsingtuna kyrka*. Ingår i serien Hälsinglands kyrkor 7. 2:a upplagan, reviderad av B. I. Kilström, Uppsala 1984.

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1150-talet	En kyrka av gråsten uppförs som består av ett litet rektangulärt långhus med ett smäckert torn i väster. Tornet tillkommer av försvarsändamål. Kyrkans kor är smalare än långhuset med en rektangulär planform utvändigt, men med en absid utsparad i östra muren. Det är oklart om denna kyrka ersätter någon tidigare kyrka på platsen.	Swartling, I. 1984.
Omkring 1200	Troligen uppförs ett östtorn sammanbyggt med kyrkans kor, men dess ålder är inte klarlagd, då man senare endast funnit fragmentariska murrester.	Swartling, I. 1984.
1300-talets början	Kyrkorummets väggar förses med tapetartat ordnade bildfriser med apostlar och helgon som motiv.	Swartling, I. 1984.
1400-talets slut eller kring 1500	Östtornet och koret rivs och ersätts av ett nytt större kor samt en sakristia av trä. Eventuellt tillkommer även ett vapenhus med tegelvalv på södra sidan av kyrkan vid denna tid. Kyrkorummet förses med slagna tegelvalv, i koret med speciellt rik utformning i form av stjärnvalv samt pelare med kanelering.	Swartling, I. 1984.
1600-talet	Kyrkans väggmålningar kalkas över.	Swartling, I. 1984.
1607	En predikstol sätts upp i kyrkorummet. Enligt en senare källa var predikstolen ” <i>gemen målad och af släter trä giord</i> ”.	Swartling, I. 1984.
1600-talets mitt.	Kyrkorummet utrustas med en ny predikstol av snickaren Peder Olofsson från Kämsta, Ljusdal. Predikstolen utsmyckas med de fyra evangelisterna och deras attribut.	Swartling, I. 1984.
1680	Församlingen får den nuvarande altartavlan i barockstil i gåva till kyrkorummet. Samma år sprack församlingens kyrkklocka.	Swartling, I. 1984.
1681	Kyrkklockan gjuts om.	Swartling, I. 1984.
1685	Kyrkklockan går sönder på nytt.	Swartling, I. 1984.
1686	En kyrkklocka gjuts av gelbgjutare Jakob Birman i Stockholm.	Swartling, I. 1984.
1700-talet	Kyrkan uppges vara ” <i>hel hwiter inantill</i> ”. Predikstolen flyttas från norra till södra sidan av kyrkorummet och förses med nytt	Swartling, I. 1984.

	trappräcke.	
1712	Kyrkans, eventuellt medeltida, korskrank tas bort och ersätts med ett lägre skrank samt två pyramider.	Swartling, I. 1984.
1726	Renovering i kyrkan varvid samtliga fönster utvidgas. Den medeltida altartavlan flyttas till norra väggen ovanför sakristian. Årtalet 1726 skrivs in på östra gaveln.	Swartling, I. 1984.
1728	Ett litet skjul byggs högt upp på kyrkan östra gavel för sammanringningsklockan.	Swartling, I. 1984.
1734	Klockstapeln uppges vara i dåligt skick.	Swartling, I. 1984.
1736	En läktare uppförs längst bak i kyrkan.	Swartling, I. 1984.
1737	Kyrkans tornhuv blir ”splittrad” av åska.	Swartling, I. 1984.
1738	Blixten slår ned i kyrktornet som eldhärjas. Nuvarande tornhuv uppförs därefter av byggmästare Samuel Hasselberg. Kyrkklockorna flyttas samma år från klockstapeln till tornet.	Swartling, I. 1984/ ATA
1742	Torn och kyrkobyggnad putsas	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1748	Klockstapeln repareras och kyrkklockorna flyttas tillbaka. Den mindre kyrkklockan gjuts av Erik Hillström.	Swartling, I. 1984.
1760	Sakristian rivs och ersätts med en ny sakristia (enligt ATA uppförd 1763), även denna av trä. Sakristian förses med ”rikt målade tapeter”.	Swartling, I. 1984/ ATA
1766	Orgelbyggaren Qvarnström från Sundsvall bygger och sätter upp en orgel i kyrkorummet. Själva ”orgelpositivet” inköps från ”hovmusicanten Herr Anders Weström” i Stockholm.	Swartling, I. 1984.
1777	En klockstapel (den nuvarande) uppförs av båtsman och byggmästare Mårten Frisk från socknen.	Swartling, I. 1984.
1802	Orgelverket repareras av orgelbyggaren Hammerdal från Arbrå.	Swartling, I. 1984.
1816	Efter önskemål av ärkebiskop Lindblom tas diverse medeltida figurer i koret samt på norra väggen bort ur kyrkorummet. Pyramiderna flyttas till stapelfoten.	Swartling, I. 1984.
1835	Kyrkans medeltida takstolar på långhusets vind förstärks troligen detta år.	ATA/Almqvist L. 2006
1840 (ca)	Kyrkan genomgår en omfattande renovering. Sakristian rivs och ersätts med den nuvarande som placerades öster om koret. Vapenhuset på kyrkans södra sida rivs och dörren ersätts av ett fönster. En ny dörr upptas samtidigt på södra sidan samt en dörr på västra gaveln. Kyrkorummet utrustas med nytt golv och nya bänkar. Den tidigare altaruppsatsen tas ned. Kyrkvärden Per Ersson och bonden Sven Persson förfärdigar en ny predikstol till kyrkorummet i form av en altarpredikstol i vitt och guld. Bakom predikstolen placeras en stor fondmålning som altartavla av Albert Blombergsson med scener ur Kristi lidande historia. Enligt vissa uppgifter hos ATA kan predikstolen ha tillkommit redan 1834 eller 1835.	Swartling, I. 1984/ ATA
1882	Ny orgel till kyrkorummet levereras av Setterqvists orgelbyggeri.	Swartling, I. 1984.
1891	Uppsalas stadsarkitekt C. A. Ekholm upprättar ett av nygotisk stil präglad ombyggnadsförslag, men av detta byggs endast orgelfasaden och då i modifierat utförande. Som orgelbyggare anlitas firman Setterquist & Son.	Swartling, I. 1984.

1901	Kyrkans exteriör och interiör putsas grundligt om.	ATA
1916	Taket på långhuset samt sakristian täcks med svart glaserat enkupigt taktegel som läggs ovanpå ett befintligt spåntak av tunnspån. Eventuellt förstärks takstolarna samtidigt, men detta kan även ha skett senare.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1920 (ca)	Klockstapeln och tornhuvornas tak tjäras med stenkolstjära.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1932	Förslag till restaurering av kyrkans torn upprättas av arkitekt Knut Nordenskjöld. Förslaget innehöll bl a förstärkningsarbeten. (Inga uppgifter om restaureringen utförs).	ATA
1946-47	Omfattande renovering av interiör och exteriör. Fasaderna lagas (trol. med en ädelputs) och avfärgas. Lagning av tegeltak. Valvet i tornet förstärks. Ny vägg muras mellan vapenhus och kyrkorum. Medeltida partier av väggmålningar i kyrkorummet tas fram. Arkeologisk utgrävning i kyrkan. Nytt trägolv läggs in i kyrkorummet. Altaruppsatsen från 1680-talet sätts tillbaka på ursprunglig plats i koret, liksom även predikstolen från 1600-talet. Nytt murat altare tillkommer. Kyrkans nuvarande orgel levereras av A. Mårtensson i Lund. Stora delar av den gamla orgelns stämmor återanvänds dock i den nya. Eventuellt tillkommer de nuvarande läktarbänkarna vid denna tid. Ett nytt modernt värmesystem installeras. Församlingen uppför det nuvarande gravkapellet vid kyrkogårdens södra gräns efter ritningar utarbetade av arkitekt F. Berglund.	Swartling, I. 1984/ Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ ATA/ Berggren, L. 2006.
1951	Den mindre runstenen som stått ca 5 meter från kyrkogårdsmuren djupt nedsjunken i marken flyttas ca 50 meter mot sydväst och placeras ca 13 meter från sockenstugans nordöstra hörn.	ATA
1955	Mindre putslagning på sydvästra delen av tornet.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1960	Församlingshemmet söder om kyrkoanläggningen uppförs.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1970	En ny kyrkogårdsdel anläggs norr om den befintliga kyrkogården efter ritningar upprättade hos Thurffjells arkitektkontor AB.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1972	Klockstapeln tjäras med tjärolja.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1975	Sockenstugan renoveras efter ett förslag av ingenjör C. A. Roos, Hudiksvall.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1976-77	Restaurering av interiören under ledning av byggnadsingenjör Carl Axel Roos. Valven och väggarna tvättas rena. Läktarens pelare marmoreras. Konservering av skulpturer, predikstol mm utförs av konservator Alf Hedman. En mörkt grågrön heltäckningsmatta läggs in i mittgången i kyrkorummet. Elcentralen, elvärmesystemet och samtliga elledningar byts ut mot nya. Installation av brandlarm.	ATA
1986	Omfattande renovering av exteriören under ledning av byggnadsingenjör Carl Axel Roos och med Bygg-Paul som entreprenör. Kyrktaket kläs med kopparplåt, istället för det tegeltak som legat på kyrktaket. Tornhuvornas spåntak tjäras. Fasaden putsas om och avfärgas i vit kulör med silikatfärg. Sockeln sandblästras. Fönstersnickerierna målas om. Ny åskledare sätts upp. Lanterninens belysningsarmaturer flyttas från väggen till luckorna av	ATA/ Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv

	arbetsmiljöskäl. Luckorna förses med järnstänger som räcken. En handikappramp av trä färdigställs. Klockstapeln tjäras och barriärerna oljemålas. Kyrktuppen på klockstapeln respektive tornet förgylls. Bårhuset renoveras utvändigt och förses med tak av kopparplåt.	
1990	Några bänkrader tas troligen bort på läktaren för att ge plats för ett nytt skåp för kördräkter. En minneslund anläggs på den nya delen av kyrkogården efter ritning av Arkitektverkstan i Hudiksvall.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1994	Elradiatorer i kyrkorum byts ut mot bänkvärme samt byte av elradiatorer i sakristia. Ommålning av trätak och luckor på torn samt ommålning av klockstapeln. Nytt brandlarm installeras. Arbetena utförs av NCC, Hudiksvall. Nytt textilskåp i sakristians tidigare skrudskåp.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
2001 (ca)	Heltäckningsmattan i mittgången i kyrkorummet tas bort och golvet slipas samt fernissas.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
2002	Församlingen får tillstånd att renovera 1891 års orgel.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv